

ÁRNYÉKOLÁSTECHNIKA VILÁG- SZÍNVONALON 90 ÉVVEL EZELEŐTT

Pauló Tamás
ny. faipari mérnök-tanár

Az 1920-as évek végére Magyarország magához tért az I. világháború, majd az azt követő trianoni sokk után. Kialakult az a – zömmel – hazai háttérű ipari ellátó rendszer, amely a termelés folyamatosságát biztosította. Bár nem tűnik jelentős területnek az árnyékolástechnika, de a gyakorlatban mindig és mindenütt jelen van az életünkben. A lakások, kirakatok, éttermi teraszok tűző nap elleni védelme, a fénymennyeség szabályozása folyamatosan problémát jelent az intenzív napsütéses időszakban.

Ahogy ma is, úgy közel 100 évvel ezelőtt is meg kellett ezeket a problémákat oldani. A két nagy háború közötti időszakban is sok kisiparos foglalkozott a „redőnyözéssel”, mint ahogy ma szintúgy tele vannak a hirdető fórumok ilyen ajánlatokkal. A '20-as évek végére ezen a területen akkor már több mint 30 éves gyakorlattal rendelkező Korányi és Fröhlich Redőnygyár vált Magyarország legnagyobb és a legszélesebb

termékpalettát felvonultató vállalkozásává. A Budapest belvárosában lévő „Törzsház” – gyártóüzem és kereskedelmi irodák – gyártotta és szállította országszerte az árnyékolás teljes vertikumát felölelő termékeit. A több mint 20 főterméket felvonultató gyártmánykollekciónál jelen cikkben mindössze a fából készült árnyékolókat kívánom bemutatni. Az ebben az időszakban a lakóházakra beépített ablaktípus a kapcsolt gerébtokos

Az 1929-es Korányi és Fröhlich katalógus címlapja

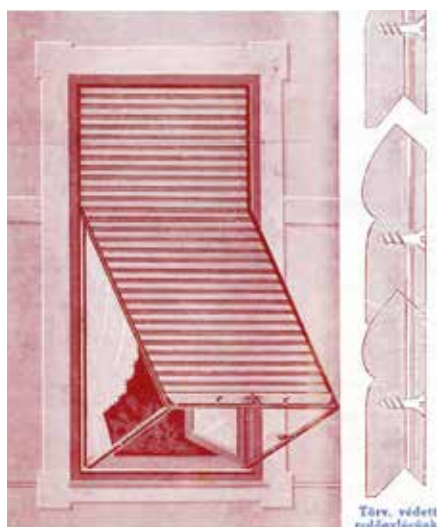

Fazsaluzia ablakredőny

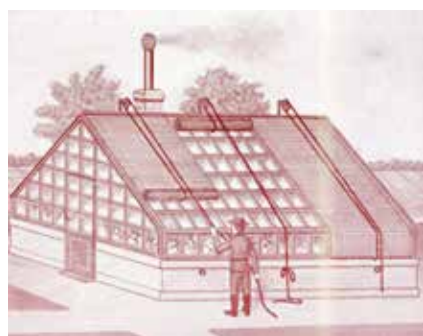

Damaszt, szövött faredőny

rendszerű volt, melyhez akkor már jó ideje az úgynevezett esslingeni rendszerű redőnyt alkalmazták. Az ablak tokszerkezete fölél beépített redőny szekrénybe feltekert fa redőnypáncél szükség esetén lehetett a külső ablaksík elé leereszteni lazán vagy zártan, ami így alkalmas volt sötétítésre vagy árnyékolásra, illetve a legtöbb típust ki is lehetett támasztani a hatékony szellőztetés érdekében. A

Esslingeni faredőny a szabadalmaztatott lamellák rajzával

Gördülő árnyékoló-redőny növényházhoz

masszív fa redőnypáncélt egy célszerű akasztóval ellátva betörésvédelmi szereppel is felruházták.

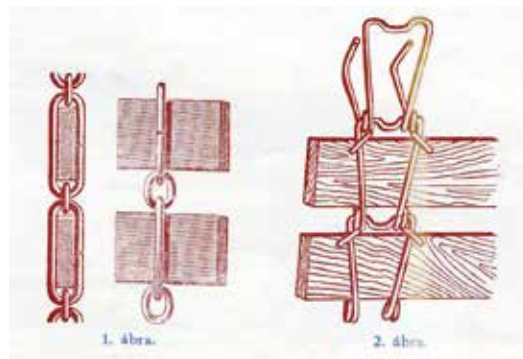
Részletes ismertetés a katalógusból a következő: „Gördülő faredőnyeink száraz, tiszta, csomómentes sűrűrostú lucfenyő anyagból előállított védjegyzett formájú lécekből, keményfa alsó léccel készülnek, az egyes részek a legjobb minőségű angol acélpántokkal vannak összekötve. Faredőnyeink igen kényelmesen belülről kezelhetők és erős szerkezetű kovácsoltvas kítámasztó készülékekkel vannak ellátva. Gördülő faredőnyeink úgy a jégverés ellen, mint vihar ellen biztosítékot nyújtanak. Az ilyen faredőnyökkel felszerelt helyiségek nyáron kellemesen hűvösök, télen pedig a hideg ellen védve vannak. Faredőnyeink felhúzó szerkezeite öntöttvas korongokkal ellátott tengelyből áll, melynek tartós kivitele

és célszerű megoldása a redőnyök egyenletes és könnyű működését biztosítja, hogy azok mindenki által kényelmesen, könnyen kezelhetők.” Az erős, kenderből készült működtető heveder a tokborításba beépített önműködő hevedergöngyölítő készülék tengelyére tekeredett fel. Ezt a készüléket is szabadalmi oltalom védte.

Az ebben az időszakban készült faredőnyök rendszeres karbantartás – a redőnypáncél és a fémszerkezet festése, a hevederek cseréje – mellett sok évtizedig működtek rendeltetésszerűen. A legnagyobb problémát többnyire az jelentette, hogy a fa lécelemeket összekötő, acéllamellákat rögzítő csavar környékén a nedvesség lecsapódott, emiatt a nyirkos faanyagot a korhasztó gombák megtámadták, ami a csavarok rozsdásodásával együtt a lamellák tönkremenetelét, törését okozhatta.

A cég következő ajánlott terméke a „Zsaluzia ablakredőny”. A nálunk „Reluxa” néven ismert fémlamellás árnyékolórendszer elődje. A cég pontos ismertetése a termékről: „Zsaluzia ablakredőnyeink száraz, hasított resonance-fából készülnek, melynek elsőrendű minősége az időjárás viszontagságainak ellenáll, a legnagyobb hőségben sem repedezik

és vetemedik meg. Szerkezeteinket a legjobb minőségű lenhevederrel, erős húzósinórral, felső léceken elhelyezett vaskarikákkal, a lamelláknak háromszori olajmázolásával vagy viharálló lakkal való fényezésével, teljesen kompletten, szereléshez készen szállítjuk.”

Az árnyékoló-redőny típusai

Ezekből a fazsaluziákból nagyon kevés maradt meg eredeti állapotában, mert lecserélték őket a '60-as években divatba jött, színezett alulamellás reluxára. Néhány éve egy nagy nemzetközi lakberendező cég nosztalgia-termékként újra elkezdte gyártani és forgalmazni a fareluxát.

„Ezen redőnyök ott alkalmaztatnak, ahol redőnyszerény nincsen, tehát „esslingeni” redőny nem alkalmazható. A Damast-faredőny gömbölyű fapálcikákból, színes, elsőrendű színtartó cérnával egészen átszöve készül. A mintakönyv szerinti barna, piros, zöld és drapp színű mintákban lehet megrendelni.”

Külön kívánság szerint az árnyékolót belső rugós, feltekerő automata tengellyel is szállították.

„Gördülő árnyékoló-redőny növényházakhoz.

Ezen redőnyeink különösen téli kerteknél, növényházaknál, felülvilágító ablakoknál és tetőknél, valamint üvegezett tornácoknál alkalmaztatnak és elsőrendű védelmet jelentenek erős nap, jégverés és fagy ellen.

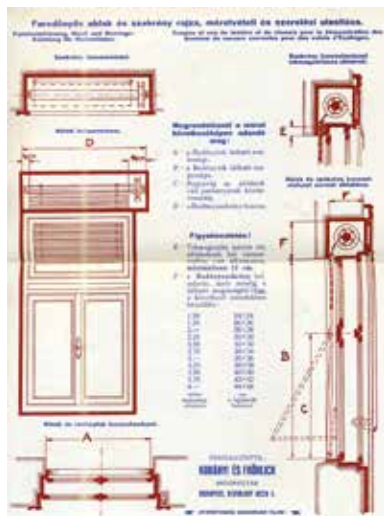

Fali napellenzők szép kivitelű alkatrészei

Kisebb felületeknél alkalmazzuk az 1. ábrán feltüntetett lánckapcsolású redőnyöket, melyek elsőrendű görcsmentes borovi fenyőlécekből készülnek 5x20 mm-es keresztmetszetben. A léceket rozsdamentes gyűrűből és szemekből összeállított lánc köti össze. A szerkezet felhúzása nedvességnek ellenálló, impregnált húzózsínór és terelőkerekek segítségével történik. Nagyobb felületeknél alkalmazzuk a 2. ábrán feltüntetett duplacsuklós kapcsolású kivített, melyeknél a lécek 7x30 mm keresztmetszetűek és különleges megoldású, nagy szakítóerejű kettős csuklós láncsal lesznek egymásba kapcsolva.”

A fából készült termékek mellett a Korányi és Fröhlich vállalkozás az alábbi textil-, illetve textil-fém és teljesen fémárnyékoló és biztonsági berendezéseket kínálja:

- Laboratóriumi és kórházi sötétítőfüggönyök
- Csinvat vászonroló
- Fémszövet redőny (szúnyogháló)
- Kávéházi és vendéglői fali napellenzők
- Kosáríves fali napellenzők
- Szabadon álló napellenző kerti sátrak
- Acéllemez görredőny
- Tűzbiztos színházi vasfüggöny

Metszetrajok a faredőny felméréséhez és beépítéséhez

Részben ma is álló budapesti referenciáépületek

A cég törzsháza

- Vagyonőrző rácsos redőny (szabadalmaztatott)
- Páncélredőny (szabadalmaztatott)
- Komplet fém üzleti portálok
- Bostwigh-tolórács
- Áttételes ablakszellőztető felső ablakokhoz (szabadalom)
- Napellenzőgyártók részére alkatrészek

A rendkívül magas színvonalú termékeket és beépített munkákat a cég alapfilozófiájának tekintette. Ennek egy, a katalógusban is szerepeltetett köszönőlevél jelzi a folyamatos meglétét.

Küldője a Magyar Királyi Várkapitányság. A levélben elismeréssel köszöni meg a cég a gödöllői királyi kastély, a budai királyi várpalota és a várkertbazar területére beépített árnyékolástechnikai rendszereinek kifogástalan minőségét.

A dátum 1928. december 15.

A katalógus végén több, részben ma is álló budapesti épület fotója szerepel, melyeket a cég beépített munkái referenciájának tekint. A rendkívül tiszta felépítésű, műszakilag teljesen korrekt, termékrajzokkal és beépítési metszetekkel illusztrált kiadvány mind a szakember, mind a nagyközönség számára jól használható.

A magyar gazdaság francia kötődésének megerősödését jelzi, hogy a magyar és a német mellett francia nyelven is ismertetik termékeiket. A magyaros motívumokkal díszített borítólapon mögött az alábbiakban szólítják meg jövőendő megrendelőiket:

Tisztelt Cím!

Nagyra becsült vevőink és üzletbarátaink kérésének eleget tenni óhajtván, szükségesnek találtuk a gyártmányainkban alkalmazott újításokról, valamint új szabadalmokról legújabb képes árjegyzékünkben beszámolni, melyeket ezennel t. Címnek bemutatni szerencsések vagyunk.

Nagyon értékes támogatására továbbra is számítva kérjük, szíveskedjék bennünket szükségletének díjtalan ajánlattételére felszólítani.

kiváló tisztelettel

Korányi és Fröhlich

Budapest, Kisfaludy utca 5.

Jó kézbe fogni és végiglapozni a majd' 100 éves kiadványt. Érezni benne a tiszteletet a megrendelő és a minőségi munka iránt. ■

